

Ouder-Amstel en Napoleon.

Ongeveer vijftientig jaar voor de komst van de keizer en zijn echtgenote, keizerin Marie Louise, naar Ouder-Amstel, waren snelle, soms revolutionaire veranderingen merkbaar. Tot en met in onze gemeente. Het oude vertrouwde van een overheersende almacht in staat en kerk verdween ten gunste van meer democratie. Napoleon nam niet alleen kennis van deze ontwikkelingen: hij transformeerde die hardhandig samen met het erfgoed van de Franse Revolutie tot een bijna dictatoriale machtspositie. Niet voor niks spreekt men wel van : “de gekroonde revolutie” .

Patriotse overwinning op de Oranjeprins, Willem V.

Vanaf 1781 veroverden de Patriotten **al of niet gewapenderhand** bijna overal **de macht**, ook in Ouder-Amstel. Het Rechthuis dat tegelijkertijd als café geëxploiteerd werd, **ging** onder dwang voortaan “De Vrije Handel” heten in plaats van “De Jonge Prins”. **Prinsgezinde rentenierende regenten met hun buitenhuizen langs de Amstel verdwenen als notabelen of pasten zich aan. Er kwamen gekozen gemeenteraadsleden. Termen als “commune” en “municipaliteit” doken op in de stukken terwijl de burgemeester zich “maire” ging noemen. Frans werd de voertaal voor het lezende en schrijvende publiek.**

Burgeroorlogen en interventie.

Natuurlijk lieten de Prinsgezinden het er niet bij zitten en verdedigden ze overal hun luxe machtsposities. De stadhouder nam niet daadkrachtig genoeg de leiding op zich. Des te meer zijn echtgenote, de Pruisische Prinses Wilhelmina. Zij plande een coup, reisde richting Den Haag maar werd bij Goejanverwellesluis tegengehouden. Ze vatte dat op als een belediging en riep de hulp in van haar broer die over een legermacht beschikte vergelijkbaar met die van de Verenigde Staten nu.

De “Moffen” komen!

Deze angstkreet verspreidde zich snel, toen al. De Patriotse verdediging was in rep en roer. In Duivendrecht werd in die tijd onder leiding van de Patriotten druk geoefend bij de Duivendrechtse Brug. Het was een strategisch punt in de verdediging van Amsterdam met aan het water van de Keulschevaart, nu Weespertrekvaart, nabij café Brugzicht (ook nu) een indrukwekkende batterij (een paar opgestelde kanonnen). Herman Willem Daendels, een beroemd Patriot uit Hattem met een goede staat van dienst als militair, bemoeide zich ermee. Duivendrecht was destijds cruciaal in de

verdediging rond Amsterdam. Zodoende kwam hij ook bij de Duivendrechtse Brug terecht alwaar hij als majoor een avondrapport schreef in 't begin van oktober 1787. De Pruisen naderden Duivendrecht en er waren wat schermutselingen waarbij de Duivendrechtse burgers zich dapper weerden. Alhoewel er klachten waren over doodgeschoten koeien en weggeworpen kazen in de sloot leek het verder bij de brug rustig te blijven. Toch was er sprake van overmacht en Amsterdam gaf zich inclusief de omringende dorpen op 10 oktober over aan de Pruisen waarna de stadhouder in zijn functie hersteld werd. Zijn bewind en dat van de regenten duurde nog tot 1795.

Napoleon en Daendels.

Daendels vluchtte met veel Patriotse lotgenoten richting Frankrijk en kreeg op die manier de kans met Napoleon te communiceren over de militaire situatie in 1795.

Napoleon, die uitging van geschiedenisfeiten ten behoeve van zijn militair inzicht en met Daendels contact had, kon op de hoogte zijn van de situatie bij de Duivendrechtse Brug. Zijn interesse op 9 oktober 1795 voor de verdediging rond Amsterdam uitte zich tijdens zijn korte bezoek aan Duivendrecht. Een hernieuwde Pruisische aanval leek in 1795 actueel met in het kielzog daarvan de Russen. In 1799 was er bovendien een aanval geweest van Engelsen en Russen op de Noord-Hollandse kust bij Den Helder en Texel. In die tijd heette ons land de Bataafse Republiek maar was in feite een satellietstaat van Frankrijk. Napoleon, zojuist tot 1^e Consul verheven, bemoeide zich intensief met de gang van zaken in Holland en begreep de noodzaak van een militaire stelling rond Amsterdam plus een goed verdedigde kust met een stelling rond Den Helder. De inwoners van Ouder-Amstel kregen hier uitgebreid mee te maken. Niet alleen moesten die "kale Fransen" gevoed en gekleed worden maar nog erger was dat de weerbare mannen opgeroepen en weggevoerd werden voor militaire dienst en gedwongen werkzaamheden.

Holland een koninkrijk!

Stadhouder Willem V was gestorven en aangezien de inmiddels tot keizer gekroonde onbetwiste machthebber in Europa overal familieleden op tronen plaatste, stuurde hij zijn broer Lodewijk Napoleon naar ons land. Deze koning bleek het land goedgunstig gezind, voerde allerlei nuttige wetten en maatregelen in, bekommerde zich om de armoede onder de bevolking en werkte zijn broer tegen in het uitvoeren van te leveren manschappen en het sinds 1806 bestaande Continentale Stelsel. De gedwarsboomde keizer, die veel soldaten nodig had, meer geld, foerage en rekvisities, wapentuig en kazernes, kustverdediging en vloot, maakte een einde aan het koninkrijk.

De burgers van Ouder-Amstel voortaan "Fransen"!

Hier begint het verhaal van Ouder-Amstel als deel van de prefectuur Zuiderzee en een gemeentebestuur dat met de volgende woorden trouw zwoer aan Napoleon: "Ik zweer gehoorzaamheid aan de Constitutionele Wetten van het Keizerrijk, en trouw aan den Keizer."

Vanaf juli 1810 stroomden de keizerlijke decreten binnen en kregen de bewoners met een steeds efficiënter bestuur te maken. Er moest van alles genoteerd worden. Hele lijsten en tabellen dienden om inzicht te krijgen in het bestaan van mensen, hun bezigheden, hun bezittingen en hun

mogelijkheden. Het was een gigantische goed gecoördineerde actie om het privé domein van burgers te kunnen controleren en uit te buiten. Municipaliteitsbestuur en een paar klerken kregen er hun handen vol aan. Maar goed dat men al in de jaren zestig van de 18e eeuw tegenover het Rechthuis de secretarie gebouwd had. Na de vergaderingen in het Rechthuis werd hier ijverig genoteerd en zorgvuldig bewaard waardoor we nu nog de beschikking hebben over het archief van toen.